

ТАҚРИЗ

ба автореферати рисолаи илмии Файзализода Баҳрулло Файзалӣ дар мавзӯи «Асосноккунии назариявии ташкили методии таҳсили фосолавӣ дар шароити муосири оmodасозии мутахассисони босалоҳият дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.02. – Назария ва методикаи омӯзишу парвариш (информатика, таҳсилоти олии касбӣ)

Дар натиҷаи таҷдиди назари тамоми ҷузъу томҳои низоми таҳсилоти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки солҳои охир амалӣ гардонида шуда истодааст, ҳамаи равандҳои таҳсилоти кишвар мавриди ислоҳу тақмил қарор гирифтааст. Зимни таълими донишҷӯён дар муассисаҳои таҳсилоти олии миёнаи касбӣ, бахусус ҳангоми омӯзиши фанҳои самти илмҳои табиӣ ва гуманитарӣ нисбат ба дарсҳои аудиторӣ ба омӯзиши мустақилонаи толибилмон бо истифода аз компютер бештар таваҷҷуҳ зоҳир гашта истодааст, ки инро яке аз падидаҳои шоистаи замони муосир ва дигаргунии ҷиддӣ дар сиёсати рушди соҳаи маориф шуморидан мумкин аст.

Маҳз ҳамин омилро ба назар гирифта Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон солҳои 2020-2040-ро «Бистсолаи рушди омӯзиши фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ» пешниҳод намуданд, зеро танҳо ҷаҳонбинии илмӣ ва ҷомеаи бо донишу тафаккури техникӣ мусаллаҳбуда метавонад алайҳи ҳама гуна бӯхронҳо тобовар, рақобатпазир ва муваффақ бошад.

Таъсири илм ба тамоми самтҳои ҳаёти инсон: техника, технология, саноат, иқтисодиёт, иҷтимоиёт, кишоварзӣ, сиёсат, маориф, фарҳанг ва ҷаҳонбинӣ торафт меафзояд. Кашфиёту дастовардҳои илмию техникий олимони муосир ба ҳаёти мо ва умуман ба тақдири тамаддун нисбат ба қорҳои анҷомдодаи донишмандону сиёсатмадорони гузашта таъсири амиқтар гузошта истодаанд. Дар ин гуна шароит танҳо инсонии фарҳангӣ ва бомаърифат худро ба сатҳи муосири рушди тамаддун мувофиқ гардонида метавонад.

Тибқи тақозои нави замон донишҷӯ бояд аз дарси аввал истеъдоди дар компютери фардӣ ва шабакаи иттилоотӣ мустақилона қор қарданро дошта бошад. Барои расидан ба ин сатҳ дараҷаи имрӯзаи мӯҷаҳҳаз будани аксари синфхонаҳои омӯзишӣ ва кабинетҳои фанӣ бо техникаи компютерӣ ва нармафзорҳои таълимию методӣ мусоидат менамояд.

Шарҳи тамоюлҳои муосири сиёсати ҷаҳонӣ дар соҳаи маориф нишон медиҳад, ки амалияи кунунии ба таҳсилот ворид намудани технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ хусусияти ҳамгироёна дорад. Ҳамгироии ТИК ба таҳсилот чӣ маъно дорад? Пеш аз ҳама, маънои онро дорад, ки ТИК унсури муҳити таҳсилотӣ гардида, барои фаъолияти таълимӣ «замина» эҷод мекунад, гуногунрангии зиёдро дар муҳити омӯзишӣ ба вуҷуд меорад, раванди таълимро аз синфхонаи алоҳидаи компютерӣ ба омӯзиш дар речаи on-line таҳвил медиҳад. Аз ин рӯ, ҳамгироии ТИК дар таълим – на танҳо ва на то дараҷае амри баррасии ҷанбаҳои техникӣ, балки роҳи ҳалли масъалаҳои таҳия ва амалисозии технологияҳои педагогӣ татбиқи ТИК дар таълим мебошад.

Замоне ки чараҳои таълим бо навсозӣ, ғанигардонӣ ва ҷустуҷӯи эҷодии таҷрибаи омӯзандагон робитаи ногусастанӣ дорад, ҳадафи асосии методи зикршудаи ҳамгироёнаи таълим дар доираи таҳсилоти муосир – инкишофи малакаҳои тафаккури эҷодӣ ва қобилиятҳои донишҷӯён ҷиҳати фаъолиятҳои таълимӣ-маърифатӣ ба шумор меравад.

Масъалаи татбиқи ТИК дар соҳаи таълиму парвариши насли ҷавон хусусияти ба худ хос дорад, ки ба фаъолият ва сатҳи касбии ҳар як муассисаи таълимӣ мушаххас вобаста мебошад. Дар муассисаҳои таълимӣ ҳатто метавонад зарурати истифодаи технологияҳои инноватсионӣ, ки аз соҳаҳои дигар гирифта шуда, ба шароити таълиму тарбия мутобиқ гардонидани шудаанд, ба миён ояд. Дар он ҳолатҳое, ки хусусиятҳо, таърих, арзишҳои маънавӣ, ёдгориҳо ва анъанаҳои муассисаи таълимӣ сарфи назар карда мешаванд, таҳвили одии механикӣ аз як низом ба низоми дигар метавонад боиси аз байн рафтани маънои навоари матлуб гардад. Вале агар дар системаи «*муассисаи таълимӣ-корпуси омӯзгорӣ-муҳити донишҷӯӣ*» ҳамбастагии амиқ ташаккул ёбад, он гоҳ ҷорӣ намудани ҳама гуна технология, аз ҷумла ТИК, дар доираи муайянкунии муҳтавои ташкили раванди таълим амалан ба тамоми ҳаёти омӯзгори ҳамин муассисаи таълимӣ таъсир расонида, ҷорӣ кардани инноватсияҳо тибқи барномаҳои пешакӣ тарҳрезӣшуда сурат мегирад.

Ҳамин тариқ, раванди истифода ва татбиқи ТИК дар таълими донишҷӯёни муассисаҳои таълимӣ ҷумҳурӣ бояд бо назардошти хусусиятҳо, анъанаҳо, таърих ва арзишҳои ин муассисаҳо сурат бигирад. Яке аз арзишҳои асосии соҳаи таълиму тадриси сарзамини тоҷикон мероси илмӣ мутафаккирони гузашта, устодону олимони бузурги он, ки дар давраҳои гуногуни таърихӣ дар манотиқи мухталифи кишвар зиндагӣ ва фаъолият кардаанд, ба шумор меравад. Соҳаи мазкур дар асрҳои IX-X мелодӣ ба авҷи рушди худ расида буд. Барои бисёр олимони ҷаҳон асарҳои

илми мутафаккирони тоҷик ба пойгоҳи манбаъҳои ҷустуҷӯи библиографӣ ва таҳқиқоти илмӣ-методӣ табдил ёфта, мазмуну муҳтавои онҳо ҷузъи ҷудонопазири фанҳои таълимии асосии донишгоҳҳои калонтарини ҷаҳон зимни таълими донишҷӯён қарор гардидааст.

Натиҷаҳои таҳқиқотӣ дар 81 интишороти муаллиф инъикос ёфтаанд, ки аз онҳо 10-тояшро монографияҳо, васоит ва дастурҳои таълимию методӣ аз ҷониби Вазорати маориф ва илми ҚТ ва Шӯрои илмӣ-методии ДДБ ба номи Н.Хусрав тавсияшуда, 34-тояшро мақолаҳои илмии дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти ҚТ банаширрасида, аз ҷумла 10-тояш дар алоҳидагӣ ва 37-тои боқимондашро мақолаҳои дар дигар нашрияҳо бачопрасида, аз ҷумла дар нашрияҳои шомили пойгоҳи китобхонаи илмии электронии eLIBRARY.ru, маводи конференсияҳои илмии байналмилалӣ (РИНЦ) ва ҷумхуриявӣ ташкил додаанд.

Усулҳои таҳқиқотро ҳам усулҳои муносибати умумиилмӣ (назариявӣ, эмпирикӣ, системавӣ, комплексӣ, омӯрӣ, мантикӣ, таҳлили санадҳо, стандартҳо, барномаҳои таълимӣ, мушоҳидаҳои педагогӣ, ҳулосабарорихи илмӣ, арзёбии экспертӣ, варақапуркунӣ, суҳбат, пурсиш, тестгузаронӣ, таҳлили нисбию муқоисавӣ, таҳлили миқдорӣ ва сифатии натиҷаи корҳои озмоишӣ-таҷрибавӣ, умумигардонии натиҷаҳо) ва ҳам усулҳои концептуалии педагогикаи муосир (контекстуалӣ, амсиласозӣ, босалоҳиятӣ, озмоиши компютерӣ, шахсиятию фаъолиятӣ) ташкил додаанд. Бо ёрии ин усулҳо аз соҳаҳои педагогика, методика, психология ва ғайра адабиёти илмӣ гирдоварӣ ва омӯхта шуда, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, стандартҳо, барномаҳои таълимӣ, китобҳои дарсӣ ва маводи методӣ дар ҷанбаи низомии таҳсилоти фосилавӣ таҳлил гардида, масъалаҳои ташхисшаванда, обсерватсионӣ (мушоҳидавии мустақим, ғайримустақим, кӯтоҳмуддат, тӯлонӣ), эксперименталӣ (озмоишҳои муқарраркунанда, ташаккулдиҳанда) ва нишондиҳандаҳои миқдорию сифатии озмоишҳо муайян гардида, натиҷаи корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ ҷамъбасти карда шудаанд.

Ҳамин тариқ, автореферати диссертатсияи Файзализода Баҳрулло Файзалӣ дар мавзӯи «Асосноккунии назариявии ташкили методии таҳсили фосилавӣ дар шароити муосири оmodасозии мутахассисони босалоҳият дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Тоҷикистон» кори илмии ба анҷомрасида ба ҳисоб рафта, аз рӯи ҳаҷм, арзиши назарӣ ва амалӣ ҷавобгӯ ба талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, тибқи меъёрҳои «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор)» (Қарори Ҳукумати ҚТ, №505 аз 26.11.2016) омода гардида, ба

тамоми талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст ва худи муаллиф Файзализода Б.Ф. сазовори дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.02 – Назария ва методикаи омӯзишу парвариш (информатика, таҳсилоти олии касбӣ) мебошад.

Такриздиханда:

доктори илмҳои педагогӣ, профессор,
ректори Донишгоҳи давлатии Кӯлоб

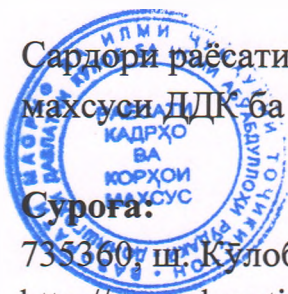
ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ

Мирализода Абдусалом
Мустафо

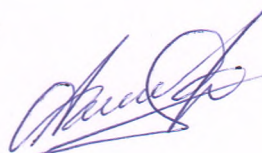
Имзои доктори илмҳои педагогӣ, профессор
Мирализода А.М.-ро тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси ДДК ба номи А.Рӯдакӣ

Суроға:

735360, ш. Кӯлоб, к. С. Сафаров, 16,
<http://www.kgu.tj>, E-mail: info@kgu.tj

Амиров Ф.А.